

Kőjál-fölmérés — nehézségekkel

Nemes s főként hasznos szándék vezette az Országos Élelmezés- és Táplálkozástudományi Intézetet, amikor elhatározta, óriási munkával fölméri a magyar lakosság táplálkozási szokásait. Amint arról nemrégiben hírt adtunk, megyénkben is megkezdte a vizsgálatokat a Kőjál. Több mint 20 szakember áll „csatasorban”, hogy 2 hónapon át a hét három napján fogadják a meghatározott időre behívott szegedi lakosokat. Az első tapasztalatok szerint, a naponként vár 25 emberből általában csupán 7-10 tett eleget az invitálásnak, a szakemberek nagy bánatára. Egyelőre nem tudni, hogy a munkahelyek — olykor egyébként érthető — vaszigora vagy az egyéni ózdkodás akadályozza a munkát, amelynek egyébként majdan — bizunk benne — az egész népesség látja hasznát. Szándékosan írom ezt a szót, hiszen okos, tudatosan irányított tömegélelmezés is várható a reprezentatív fölmérés nyomán születendő intézkedésektől. És létezik-e nagyobb haszon, mint az egészség megőrzése? Enélkül sem egyéni, sem országos boldogulárról nem álmodhatunk.

Szóval: egyetlen olyan „áldozat” ezért nem is olyan sok. Különösen nem, ha belegondolunk: ez a mindenre kiterjedő fölmérés föler egy alapos kivizsgálással: ki-ki hű képet kap saját egészségi állapotáról is. A Kőjál tehát — a cél érdekében — számít a szegediek megértő együttműködésére. **Ch. Á.**

Lelki karbantartás

Mentálhigiénés programok

Jó lenne mindig harmóniában élni önmagunkkal. Rendezni tudni belső dolgainkat, addig amíg a sok — aprónak tűnő — megemésztetlen lelki konfliktus nem rakódik oly magasra bennünk, hogy megroppanjunk a súlya alatt.

Mentalhigiéné ma még oly kevéssé ismert szó. Azokban az esetekben érvényes szak kifejezés, amikor a lelki elváltozások az emberi együttélés konfliktusaiból származnak. Sokan úgy vélik, vállalja az egészségügy magára lelki bajai orvoslását (is), holott a lelki betegségek megelőzése lenne a fontos, de ez a prevenció sem kérhető számon azon az egészségügyi rendszeren, amely jószerével még a pszichés betegségek gyógyítására sincs kellőképpen felkészülve.

No de, ha nem az orvosok, akkor ki vállalhatja fel a lelki problémák megelőzésének gondját, baját? A legkézenfekvőbb választ e kérdésre egy jónevű pszichiáter adta meg, amikor is egyszer azt hangsúlyozta: „Ahhoz, hogy az emberek ne váljanak neurotikussá, az egymás közötti kapcsolatok minőségén kellene változtatnunk.” Persze ahhoz, hogy békében éljünk a másikkal, mindenekelőtt önmagunkkal kell harmóniában élnünk. Az ehhez szükséges lelki karbantartást viszont meg kell és meg lehet tanulni.

Itt és most úgy tűnik, a közművelődés néhány szak-

embere vállalkozott a lelki egészségkultúra elméleti és gyakorlati ismereteinek terjesztésére, „tanítására” abban a hitben, hogy majdan egyszer a művelődési intézmények stabil bázisai legyenek egy — nagyon hiányzó — mentalhigiénés rendszernek. A Népművelési Intézet immáron évek óta foglalkozik a közművelődésben dolgozók ilyen irányú szakmai felkészítésével. Szűkebb pátriánkban sajnos úgy tűnik, meglehetősen nagy ellenállásba ütközik minden olyan próbálkozás, amely az egészségügy keretein kívül szeretne tenni valamit az itt és most emberének lelki egészségéért. Példa rá, hogy amíg az ország több nagyvárosában már igen jól működő mentalhigiénés hálózatok szerveződtek — a közművelődési intézmények bevonásával —, addig nálunk egy mástól elszigetelt, erőltet próbálkozások vannak.

A Csongrád Megyei Tanács művelődési központjában — Zomboriné Botás Mária irányításával — az utóbbi évben viszont a lelki egészségvédelmet szolgáló komplex programozat terve született meg. Ezek között szerepel — a közművelődésben egyelőre kísérleti jellegű —

úgynevezett humánszolgáltatások megvalósítása, amelyek segítik az embert különböző konfliktusainak feldolgozásában, megoldásában. Az elváltaknak, a nevelési gondokkal küszködő szülőknek, a gyesen levő édesanyáknak szánt „segítő szemináriumok” arra hivatottak, hogy mindazok, akik problémás élethelyzetben vannak, megtalálhassák ebből a kiutat, a lelki helyreállítás módját.

E mentalhigiénés programokkal kapcsolatban, hangsúlyozandó: nem lelki beteg emberek számára szolgál gyógyírral. Arról van szó „csupán”, hogy a lelki harmóniát bontó életszakaszban mankót ad a lelkiegyensúly helyreállításához, avagy a lelkiegyensúly megtartásához, és rejtett képességei feltáráshoz. A Csongrád Megyei Tanács művelődési központjában most induló legújabb program a személyiségfejlesztő kiscsoport — amelynek vezetője Onody Sarolta főorvos — az önismeret „kifejlesztésére szolgál”, s kiváltképp ajánlható azoknak, akik olyan szakmákban dolgoznak, ahol a környezetükben élők igénylik tőlük a segítséget. Persze önmagunk ismerete éppen úgy fontos, és nem elhanyagolható a hétköznapi életben, mindennapi emberi kapcsolatainkban. Nélküle nem tudunk sűrűdásmentesen együttélni sem önmagunkkal, sem másokkal, jól lehet vágyunk a harmóniára, e szorongásokkal teli világban.

Kalocsai Katalin

Tudományos kapcsolatok

A József Attila Tudományegyetem angol tanszékének megbízott vezetője, Kenesei István, a hollandiai Groningenben nyelvészeti konferencián képviselte az intézmény és Szeged tudományos életét. A tanszék két adjunktusa, Fabiny Tibor és Szőnyi György Endre a nyugat-berlini, illetve a waimari nemzetközi Shakespeare-kollokviumokon tartottak előadásokat.

Szalonyítás vasárnap

Az üzlethez csaptelepet vagy kizitust vásárló vevő működés közben próbálhatja ki a választott típust, hiszen többféleből szemelheti ki magának a megfelelőt. S mindez nem a kétezredik év kereskedelmi álma, hanem vasárnapról valóság. A Kossuth Lajos sugárút 9—13. szám alatti új épület földszintjén ugyanis olyan fürdőszobaszalont nyitott a Vidia az NSZK-beli Kludicéggel közösen, amelyben a csaptelepek egy részét rákötötték a vízvezetékre. Kínálnak persze mást is — burkolólapokat, komplett fürdőszobákat, szerelvényeket, melyekhez a szakmai tanácsadást, a házhoz szállítást is megszervezték. (A nagy méretű árukat ugyanis a Bakay Nándor utca 52. szám alatti raktárban tárolják — a Belvárosban a minták tekinthetők meg.) Az átlagos árukészlet 20 millió forint értékű lesz, s az utánrendelést, készletezést, pénzforgalmat számítógépes nyilvántartással gyorsítják. S amj még újdonság: a

Gépmadarak a léghen

Nemrégiben fejezte be a gunk léghen, és több mint félszáz ezer embert foglalkoztatott nálunk a repülés az elmúlt 90 esztendőben.

A magyar repülés történeteinek filmbeli feldolgozása természetesen nem vállalkozhatott minden momentumra, így a szegedi ilyen tartalmú múltról sem esett szó. Idevonatkozó ismereteim szerint, amelyek főként Klárafalvi Aladár közleményeiből táplálkoznak, a század leghatalmasabb technikai csodájával a szegediek 1909-ben ismerkedhettek meg, amikor a francia repülő, Montigny és Zsélyi Aladár a Cserepes sori lövészterületen mutatott tartott. Ezt követően hosszú ideig sok nem történt, majd az első világháború elején kezdtek építeni a szegedi repülőteret, és 1915 októberében adták át rendeltetésének. Mindjárt jelentős javítókapacitást is létrehozta, amelyet később Székesfehérvárra költöztettek. Kezdetben Szegeden, Fábán Lajos mérnök tervei szerint repülőgépeket is építettek. A repülőteret az első világháború után alkalmassá tették polgári repülésre is. Innen indult 1923-ban az első Szeged-Budapest közötti légi járat utasszállító gépe. Hamarosan létrehozták a Dél-alföldi Aero Clubot, 1929-ben, amelynek első elnöke Kogutowicz Károly (1886—1948) geográfus, egyetemi tanár volt. Itt működött az ország első repülőiskolája, Száva Péter irányításával. Hazánkban Szegedről emelkedtek fel az első magaslégtéri kutatógéppel a meteorológusok. A második repülőteret Algyőn, a második világháború alatt építették.

Szeged repüléstörténetének legnagyobb virtuóza Vilhelm Károly, aki képes volt a Fogaalmi templom tornyai között elrepülni, de a hid alatt is tartott bemutatókat. Az épülő Dóm térről és a klinikákról ő készítette az első légi felvételeket, amelyek közül Reppich Béla irodavezetője, Stampay János birtokában néhányat láttam is.

Repülési múltunknak voltak áldozatai is, az első: Smac János, aki 1916-ban zuhant le. Azután a város károsodása a második világháború alatt, áldozataival együtt; 1944. június 2., 3., aug. 24., 29., szept. 3., majd a német gépek támadása a már felszabadult város ellen, október 16-án.

Bátyai Jenő

Kiállítás napló

Pierot a kertben

A kert csodálatos. Álmaink világa. Változatos földjében különös figurák élnek. Mutatványosok ütik fel sátrukat a napsütötte tisztásokon, léghajók lebegnek a derengő égen, simán gördül a pázsiton a bicikli nyolcszögletű kereke, szárnyakat kaphatnak a repülni vágyók, gépesített rovarok nyergében cserkészhetők be a táj, muzsikások, légtornászok, állatidomárok, artisták marionettfigurák gyülekeznek az alkonyi főpórára. S mindezek középpontjában, a természet e különös manézsában mégis Pierot a főszereplő. Bohócsipkában, kocás jelmezben, melyeket előkapart a lélek és az emlékek ládafiából. S im, milyen különös pillanat tanúi lehetünk! E képek előtt valamennyien Pierot-k lehetünk, egy világnagy maszkbál résztvevői, akik az álmodó kertjében, a békesség szigetéen, a tiszta-szép pillanatokban kívülről szemlélhetjük önmagunk tetteit, cselekedeteit, vágyait, esendőségét és reményeit. S ebben a különös varázslatban a maszkok mögött kikacsint valódi arcunk, megszólal a Harlekinnek festett hegedűje, hatalmasat ugrik a csontsovány agár, fölrepülnek a festett vásznakról a festett léghajók, és a mosolygó álarok mögött legördülnek a könnyecseppjeink.

Tóth Ernő hozta el Békéscsabáról festményeit a Paletta Galériába, s együtt mutatja be csabai művésztársa, Vágréti János képeivel. Könnyű lenne kimutatni, hogy rokonlelkek, de sokkal izgalmasabbak a különbözőségek, mint a hasonlóságok. Tóth Ernő, akinek művészi pályája alig több, mint fél évtizedes, határozott csapáson fut. Egyszerű volna rásütni, hogy nosztal-

giázik, hogy régmúlt világban, álmos kertekben lepkehalózza a paradicsomi lét illúzióját. Ilyen olcsó kalandoktól azonban megóvja tehetősége és tisztessége. Nosztalgiját idézőjelesen kell értenünk, s ezek a macskakörmök groteszk felhangokkal gazdagítják, ironikus és önironikus mozzanatokkal mélyítik világlátását, festői kifejezőmódját. Mert éppen ez a mesélőkedvű oltott huszadik század végi irónia, ez az impresszionizmust évtizedek lencsetörésein átmentő attitűd, ez a spróden kritikus felhang teszi festményeit nagyon is korszerűvé, napjaink látleletévé.

Vágréti János meditatívabb, sztoikusabb alkat. Kevésbé kócos, kevésbé spród. Tőle sem idegen a látomásos ábrázolás, a szürreális gondolatátvitás, a férfias líra, a tünődő vibrálás. Sőt, rendkívül érzékeny Arc-sorozatának tükörportréi tegnapi arcunkat, holnapi tekintetünket, a régi szerelmek tűnő vonásait, és a holnapi barátok formát kereső részleteit mutatják. Mindannyiunk életének panteonja ez, ködökön, párakon, ál-

mokon és emlékeken, reményeken és látomásokon hol el, hol feltűnő, arcokba dermedt kísérője. Kívülről, rejtőzködve tetteinket figyelő, cselekedeteinket mérlegelő másik énünk.

Ezek a képek úgy szólnak mai világunkról — melyre sokkal jellemzőbb a kékesen vibráló televízió brutális racionalitása, a félelem és az elhidegülés, mint az emberi kapcsolatok melegsége és kiteljesedése —, hogy korszerűtlennek tetszenek. De nem korszerűbb-e titkainkról beszélni, mint közhelyeket biflázni, nem hitelesebb és időtállóbb-e rejtőzködő, sokszor meg sem vallott érzéseinkről szólni, mint közkatonaképt beállni a sörba?! Tóth Ernő és Vágréti János képei — a szerencsésen rendezett tárlat nem különíti el a két alkotó munkáit, így nagyobb lehetőséget teremt a korrespondenciák megéledésének — a sokszor megfogalmazhatatlan, gyakorta nehezen artikulálható álmaink és vágyaink, emlékeink és élményeink hitelét erősíti. Azt, hogy Pierot otthon van a kertben.

Tandi Lajos

Balaton készülődés

Zala megye idegenforgalmi központjában, Keszthelyen, továbbá Hévízen, Zalakaroson, a vonyarcvashegyi és balatonyöröki üdülőkörzetben javában készülődnek az idényre. A május eleji nyitásra virágos parkok, felújított kempingek, kifestett, kimeszelt üzletek és vendéglátóhelyek fogadják az érkezőket. Keszthelyen a szűk és zsúfolt fútca egy részét sétálóutcává alakították. A Balatoni Múzeumban megnyíló új, állandó kiállítás mutatja be a Balaton és környéke élővilágát, a halászatot és eszközeit, a népművészetet, a tó környékén élők életét. A Helikon Szálló mellett befejezéséhez közeledik a teniszcsarnok és a golfpálya építése. Hévízen a március elején porig égett fürdőház helyén ideiglenes épületeket állítanak fel; ezeket júniusban vehetik birtokba a fürdővendégek

Schmidt Andrea felvétele

gyártó cégnél kiképzett szegedi mestereket is ajánlnak az üzletben a vevőknek a beszereléshez, a szervizeléshez. Az elegáns szalon

elegáns áru május negyedikétől, vasárnaptól vásárolhatók meg, hétköznapokon reggel fél kilenctől délután ötig.